

Nr 338

Av herr Nordgren m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till näringsfrihetsrådet, ombudsmanämbetet för näringsfrihetsfrågor samt statens pris- och kartellnämnd.

I samband med att riksdagen 1946 antog lagen om övervakning av konkurrensbegränsning inom näringslivet upprättades hos kommerskollegium en särskild byrå, monopolutredningsbyrån, med uppgift att registrera konkurrensbegränsande överenskommelser och utföra särskilda undersökningar på prisområdet. Efter riksdagens godkännande 1953 av lagen om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet inrättades även ett näringsfrihetsråd och därjämte en befattning som ombudsman för näringsfrihetsfrågor. Genom riksdagsbeslut 1956 skapades ett nytt självständigt organ, statens pris- och kartellnämnd, med uppgift att följa prisutvecklingen inom näringslivet och registrera konkurrensbegränsande överenskommelser samt utföra särskilda undersökningar rörande pris- och konkurrensförhållanden. Samtidigt avvecklades statens priskontrollnämnd och indrogs kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden. Högerpartiet motsatte sig inrättandet av ett nytt ämbetsverk och föreslog att man i stället till kommerskollegium skulle knyta en kartell- och prisbyrå, som skulle ha en rådgivande nämnd vid sin sida. Farhågor uttrycktes för att pris- och kartellnämndens verksamhet med tiden skulle få en alltför stor omfattning. De gångna årens erfarenheter har vitsordat dessa farhågor. I särskilt hög grad gäller detta om den avsevärda personalförstärkning som ämbetsverket tillförts i anledning av omsättningsskattens införande. Genom denna utbyggnad av verket beräknas utgifterna för löner och omkostnader öka med ungefär 360 000 kronor för helt budgetår.

Enligt vår uppfattning har utvecklingen under efterkrigstiden gått i riktning mot ett allt mindre behov av statlig övervakning av näringslivets pris- och konkurrensförhållanden. Det relativt sett större behovet av prisövervakning under de första efterkrigsåren var inte bara betingat av det betydande köpkraftsöverskott som samlats upp under krigstiden, utan sammanhänge även intimt med den finans- och penningpolitik (lågräntepolitik) som regeringen förde under åren närmast efter kriget. Under 50-talet har den fortskridande liberaliseringen av handels- och valutapolitiken medfört en hårdare priskonkurrens utifrån. Vår anslutning till de europeiska

integrationssträvandena kan beräknas komma att ytterligare skärpa denna priskonkurrens. Industrien har för övrigt genom en egen kartellbyrå företagit undersökningar av konkurrensförhållandena inom näringslivet, och de flesta s. k. konkurrensbegränsande överenskommelser är nu antingen upphävda eller saknar betydelse. I detaljhandeln har dessutom nya försäljningsformer börjat tillämpas, vilket medfört ökad konkurrens företagen emellan.

Med hänsyn till denna utveckling bör nu en begränsning kunna ske av den statliga övervaknings- och utredningsverksamhet som avser pris- och konkurrensförhållandena inom näringslivet. Detta innebär inte något avsteg från principen att samhället skall ha möjlighet till insyn i sådana förhållanden inom näringslivet som kan förhindra en normal prisbildning.

En minskning av den verksamhet som bedrivs av pris- och kartellnämnden, näringsfrihetsrådet och näringsfrihetsombudsmannen fordrar självfallet en närmare utredning. Av naturliga skäl har vi inte haft möjlighet att verkställa någon sådan. Som tidigare nämnts motsatte sig högerpartiet inrättandet av pris- och kartellnämnden och förordade i stället att till kommerskollegium skulle knytas en kartell- och prisbyrå med uppgift att följa prisutvecklingen, registrera konkurrensbegränsande överenskommelser samt utföra särskilda undersökningar rörande pris- och konkurrensförhållanden. Vid kollegiet skulle dessutom inrättas en rådgivande nämnd.

Enligt vår mening bör det vara möjligt att redan under innevarande år företa erforderlig utredning och framlägga förslag till en omläggning av statens övervaknings- och utredningsverksamhet avseende pris- och konkurrensförhållanden. En sådan omläggning bör kunna ske från och med den 1 januari 1961. Hos Kungl. Maj:t bör därför hemställas om förslag till instundande höstriksdag angående ändrad organisation av näringsfrihetsrådet, ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor samt statens pris- och kartellnämnd, varvid de riktlinjer som berörts i denna motion och närmare utformats i reservation av herr Svärd m. fl. till statsutskottets utlåtande nr 123/1956 bör vara vägledande. Vid en sådan omorganisation av ifrågavarande myndigheter bör en besparing å 660 000 kronor för halvt budgetår kunna påräknas. Därutöver föreslår vi en nedräkning av anslaget till pris- och kartellnämnden med 360 000 kronor för helt budgetår, vilket belopp motsvarar den utbyggnad av nämnden som beslutats i anledning av omsättningsskattens införande.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer vi,
att riksdagen måtte

A. för budgetåret 1960/61 anvisa till näringsfrihetsrådet, ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, statens pris- och kartellnämnd

- 1) Avlöningar: 1 415 000 kronor
- 2) Omkostnader: 321 500 kronor;

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte vid detta års höstriksdag framlägga förslag om sådan omorganisation av näringsfrihetsrådet, ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor samt statens pris- och kartellnämnd att verksamheten under tiden den 1 januari 1961—den 30 juni 1961 kan enligt i motionen uppdragna riktlinjer rymmas inom en kostnadsram av omkring 538 000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1960

Hans Nordgren

Carl-Wilh. Lothigius

Bo Turesson

Dag R. Edlund

Einar Setterberg